

Pääsiäiskauden viidennen viikon keskiviikko

Kristus nousi kuolleista!

Päivän epistola

(Ap.t. 13: 13 – 24)

”Niinä päivinä Paavali lähti seuralaisineen Pafoksesta ja purjehti Pamfyliaan Pergeen. Siellä Johannes erosi heistä ja palasi Jerusalemiin. Toiset jatkoivat Pergestä eteenpäin ja tulivat Pisidian Antiokiaan. Sapattina he menivät synagogaan ja asettuivat istumaan. Kun lakia ja profeettoja oli luettu, synagogan esimiehet lähettivät heille sanan: ”Veljet, jos haluatte lausua seurakunnalle joitakin kehotuksen sanoja, niin puhukaa.” Silloin Paavali nousi, viittasi kädellään ja alkoi puhua: ”Kuulkaa minua, israelilaiset, ja te muut, jotka pelkäätte Israelin Jumalaa! Jumala valitsi isämme, ja kun he olivat Egyptissä, vieraassa maassa, hän teki heistä suuren kansan ja johdatti heidät väkevällä kädellään sieltä pois. Neljäkymmenen vuoden ajan hän autiomaassa sieti kansansa niskurointia, ja hän hävitti Kanaanin maasta seitsemän kansaa ja jakoi näiden maat israelilaisille perintömaaksi. Tähän kaikkeen kului noin neljäsataaviisikymmentä vuotta. Sen jälkeen hän antoi heille tuomareita profeetta Samuelin aikaan saakka. Kun he sitten pyysivät itselleen kuningasta, Jumala antoi heille Saulin, Kisin pojan, Benjaminin heimosta, ja Saul hallitsi neljäkymmentä vuotta. Sitten Jumala pani hänet viralta ja nosti heille kuninkaaksi Daavidin. Daavidista hän myös antoi todistuksen: ”Minä olen löytänyt Daavidin, Iisain pojan, mieleni mukaisen miehen. Hän on kaikessa toteuttava minun tahtoni.” ”Daavidin jälkeläisistä Jumala on lupauksensa mukaan antanut Israelille Pelastajan, Jeesuksen. Hänen edellään kulki Johannes, joka julisti Israelin kansalle, että kaikkien tuli kääntyä ja ottaa kaste.”

”Paavali lähti seurueineen Pafoksesta ja purjehti Pamfyliaan Pergeen.” Ensinnäkin Saul -nimi muuttuu Paavaliksi. Toiseksi Paavali on selkeästi nyt keskushahmo. Kolmanneksi nyt siirryttiin Kyprokselta mantereelle Vähään Aasiaan. Pergestä Johannes Markus matkusti Jerusalemiin. Teksti ei kerro syytä, miksi Markus erosi Paavalista. Myöhemmästä historiasta tiedämme, että Paavali ja Barnabas riitautuivat keskenään Markuksen takia, Paavali ei halunnut Markusta työtoverikseen toiselle lähetysmatkalleen. Myöhemmin Markus kuitenkin mainitaan apostoli Paavalin lähetyskirjeissä, joten mahdollinen riita oli sovittu. Myöhemmin Markus toimi myös apostoli Pietarin kanssa.

Pergestä siirryttiin Pisidian Antiokiaan, joka oli Rooman provinssin, Galatian hallinnollinen keskus. Kaupungissa asui isohko juutalaisyhteisö.

Synagogan esimies on henkilö, joka vastaa synagogan jumalanpalveluksen järjestyksestä. Hänen ei tarvitse olla pappi tai rabbi. Tapansa mukaisesti Paavali seuralaisineen meni synagogaan sapattina. Laki tarkoittaa viittä Mooseksen kirjaa ja profeetat profeettojen kirjoja. Niiden jälkeen synagogan esimies voi antaa vierailijoille mahdollisuuden puhua, toivottaa jotain hyvää seurakunnalle.

Nyt tulee Paavalin puhe läsnäolevalle seurakunnalle. Tästä puheesta käsitellään vain täksi päiväksi määritelty osa, jakeet 16 – 24. Puhe jatkuu aina jakeeseen 41 asti. Tänään luettavaksi annettu teksti käsittää Vanhan testamentin historian, lupauksen ajan. Se muistuttaa paljon ensimmäisen marttyyrin, Stefanoksen, puhetta.

”Te muut, jotka pelkääte Israelin Jumalaa!” tarkoittaa ei -juutalaisia, jotka olivat hurskaita. He kävivät synagogassa ja noudattivat ainakin osittain lakia. Heitä ei ollut ympärileikattu. Tällaiset ihmiset olivat lähetystyölle erinomainen kohde, sillä he etsivät pelastusta, mutta eivät olleet täysin sitoutuneet juutalaisuuteen.

On mahdollista, että palveluksessa oli luettu Mooseksen kirjoista Israelin kansan matkasta Egyptistä Luvattuun maahan (esim. 5. Moos. 1: 31). Jae kahdeksantoista: ”Neljäkymmenen vuoden ajan hän autiomaassa sietä kansansa niskurointia” on ongelmallinen, joissakin käsikirjoituksissa ajatus on erilainen sisältäen ajatuksen kansan huolehtimisesta. Teksti on käännetty eri kielille eri tavoin. Joissakin käännöksissä se on muodossa ”kantaminen”, joka vastaa (täysin) äsken mainittua viidennen Mooseksen kirjan kohtaa. Seitsemän kansan hävittäminen mainitaan Mooseksen kirjoissa (5. Moos. 7: 1). Egyptin orjuudesta Luvatun maan hallintaan Paavali sanoo menneen neljäsataaviisikymmentä vuotta, kyse ei ole tarkasta ajasta vaan arviosta.

Paavali kerrottua tästä osaa Israelin kansan historiasta, hän mainitsee kansan johtajina tuomarit. Mitään nimiä ei tässä kohdassa mainita. Nimet tulevat vasta, kun Israelista muodostuu kuningaskunta. Tässä on puheen keskeisin perustelu: ”Daavidin jälkeläisistä Jumala on lupauksensa mukaan antanut Israelille Pelastajan, Jeesuksen. Hänen edellään kulki Johannes, joka julisti Israelin kansalle, että kaikkien tuli kääntyä ja ottaa kaste.” Daavidin valinnasta kertoo psalmi ja profeetta Samuel (vrt. Ps. 89: 20; 1. Sam. 13: 14). Jumalan lupaus löytyy profeetta Samuelilta, tekstissä kerrotaan profeetta Naatanin sanat Daavidille (2. Sam. 7: 12, 16). Myöskin profetta Jesajalta löytyy sama lupaus (Jes. 11: 1).

Tässä on puheen tärkein osa. Kristus on lupauksen täyttymys, Hän on Pelastaja. Hän on Daavidin

jälkeläinen ja Hän on Israelin todellinen Kuningas. Hänestä Johannes saarnasi.

Puheen loppuosa, jota ei ole yllä, käsittelee Jeesusta, Hänen kuolemistaan ja ylösnousemistaan, ilmestymistään opetuslapsilleen. Paavali julistaa ilosanoman: Jumalan lupaus isille on toteutunut, Hän on herättänyt Jeesuksen kuolleista. Hänen ansiostaan julistetaan synnit anteeksi, uskova tulee vanhurskaaksi ja saavuttaa sen, mitä israelilaiset eivät voineet saavuttaa Mooseksen lain avulla.

Paavalin puhe oli menestys Pisidian Antiokiassa. Osa juutalaisista kuitenkin vastusti heitä ja sai aikaan sen, että Paavali seuralaisineen karkotettiin kaupungista. He siirtyivät ensin Ikonioniin, sieltä Lystran ja Derben kaupunkeihin. Lystran tapahtumista me luimme jo pääsiäiskauden keskijuhlana.

Päivän evankeliumi

(Joh. 6: 5 – 14)

”Siihen aikaan Jeesus kohotti katseensa ja näki, että suuri ihmisjoukko oli tulossa. Hän kysyi Filippukselta: ”Mistä voisimme ostaa leipää, että he saisivat syödäkseen?” Tämän hän sanoi koetellakseen Filippusta, sillä hän tiesi kyllä, mitä tekisi. Filippus vastasi: ”Kahdensadan denaarin leivistä ei riittäisi heille edes pientä palaa kullekin.” Silloin eräs opetuslapsi, Simon Pietarin veli Andreas, sanoi Jeesukselle: ”Täällä on poika, jolla on viisi ohraleipää ja kaksi kalaa. Mutta miten ne riittäisivät noin suurelle joukolle?” Jeesus sanoi: ”Käsketään kaikkien asettua istumaan.” Rinteellä kasvoi rehevä nurmi, ja ihmiset istuutuivat maahan. Paikalla oli noin viisituhatta miestä. Jeesus otti leivät, kiitti Jumalaa ja jakoi leivät syömään asettuneille. Samoin hän jakoi kalat, ja kaikki saivat niin paljon kuin halusivat. Kun kaikki olivat kylläisiä, Jeesus sanoi opetuslapsilleen: ”Kerätkää tähteenä jääneet palaset, ettei mitään menisi hukkaan.” He tekivät niin, ja viidestä ohraleivästä kertyi vielä kaksitoista täyttä korillista palasia, jotka olivat jääneet syömättä. Kun ihmiset näkivät, minkä tunnusteen Jeesus teki, he sanoivat: ”Tämä on todella se profeetta, jonka oli määrä tulla maailmaan.”

Kaikilta evankelistoilta löytyy tämä ravitsemusihme. Johanneksen kertomus poikkeaa muista siinä, että Hän mainitsee (ennen tätä tekstiä) järven nimen: Galileanjärvi eli Tiberianjärvi. Ihmiset seurasivat Jeesusta nähtyään hänen tekemänsä tunnusteet. Lisäksi Johanneksella on maininta ajasta: juutalaisten pääsiäisjuhla oli lähellä. Mitä Johannes ilmaisi tällä maininnalla? Halusiko hän kertoa, että Jeesusta seuranneet juutalaiset valitsivat Jeesuksen Jerusalemin temppelin sijaan?

Teksti tuo mieleen israelilaisten paon Egyptin orjuudesta. Ensimmäinen siihen viittaava asia on jo

mainittu ajankohta, pääsiäisen läheisyys. Toinen on se, että kansa oli seurannut Jeesusta varaamatta itselleen ruokaa. Israelilaiset lähtivät Egyptistä myös hyvin nopeasti ”eivätkä he olleet varanneet itselleen edes matkaevästä” (2. Moos. 12: 39).

”Mistä voisimme ostaa leipää?” kysyi Jeesus Filippukselta. Johanneksen evankeliumi korostaa ihmekertomuksissa Jeesuksen aloitteellisuutta. Kertomus ei myöskään mainitse mitään päivän myöhäisestä ajankohdasta. Filippus ei huomaa, että Jeesus koettelee hänen uskoaan ja vain viittaa vaadittavan rahan määrään: ”Kahdensadan denaarin leivistä ei riittäisi heille edes pientä palaa kullekin.” Yksi denaari oli työmiehen päivän palkka, kyse oli siis isosta summasta. Jeesuksen tarkoitus ei ole vain koetella Filippuksen uskoa vaan myös vahvistaa sitä tulevaa lähetystyötä varten.

Andreaksella on hieman uskoa. Hän tuo esille pienen määrän ruokaa, läsnäolevalla pojalla on viisi ohraleipää ja kaksi kalaa. Ehkä hänellä oli mielessään profeetta Elisa, joka kahdellakymmenellä leivällä ruokki sata miestä (2. Kun. 4: 42 – 44). Mutta Andreaksen usko on pieni: ”Mutta miten ne riittäisivät noin suurelle joukolle?”

Kirkkoisät näkevät tässä yhteyden ehtoollisen sakramenttiin selittäen, että tämä ennakoi eukaristian toimittamista. He selittävät viiden leivän merkitsevät viittä Mooseksen kirjaa, jonka Kristus avasi ihmisille niin, että nämä kirjat ravitsevat koko maailmaa. Kaksi kalaa edustaa kalamiesten opetusta, ne ovat evankeliumi ja epistola -kirjat.

Jeesuksen käskystä ihmiset asettuivat rinteelle istumaan ruohikkoon. Ennen tätä kertomusta mainittiin, että pääsiäisjuhla oli lähellä. Se on keväällä, joten ruohikko oli rehevimmillään, kesällä se kuivuisi. Teksti mainitsee paikalle olleen viisituhatta miestä. Lain mukaan oli laskettava lukumäärään miehet, ei muita (4. Moos. 26: 1 – 2).

Teksti ”Jeesus otti leivät ja kiitti Jumalaa” sisältää sanan ”kiitti”. Tätä samaa sanaa käytetään ehtoollislahjoja siunattaessa. Samaa sanaa käytetään juutalaisuudessa siunattaessa ateria.

Jeesus ”jakoi leivät syömään asettuneille” valmistaa lukijaa etukäteen aiheeseen ”elämän leipä”. Tämä teema tulee esille tässä samaisessa luvussa ja se on käsitelty jo aiemmin. Mielenkiintoinen yksityiskohta on, että nykyinen suomennos kertoo Jeesuksen jakaneen leivät. 1700 -luvun suomennoksessa Jeesus antoi opetuslapsille leivät, jotka jakoivat ne kansalle. Erikielisissä käännöksissä on käytetty kumpaakin tapaa.

Jeesuksen käskyn mukaan tähteeksi jääneet leivänpalaset kerättiin pois, niitä kertyi yhteensä 12 korillista. Myös Jeesuksen lähimpiä opetuslapsia oli 12, samoin Israelin heimoja 12. Kerätyn tähteen määrä osoittaa, että kaikki saivat kylliksi syödäkseen.

”Tämä on todella se profeetta, jonka oli määrä tulla maailmaan.” Kansa tunnustaa Jeesuksen Messiaaksi, mutta ymmärtää Messiaan tehtävän väärin. He pitävät Jeesusta kansallisena vapauttajana. Hänen todellinen tehtävänsä paljastuu vasta silloin, kun Hänet tuomitaan. Jeesus oli tehnyt jo aikaisemmin ihmeitä. Kansa oli niitä ihmetellyt. Nyt, kun he hyötyvät ihmeestä itse materiaalisessa muodossa saamalla leipää, he ovat valmiita pitämään Häntä messiaanaan. Jeesus on Messias, mutta kansa ymmärtää Hänet maallisenä messiaana.